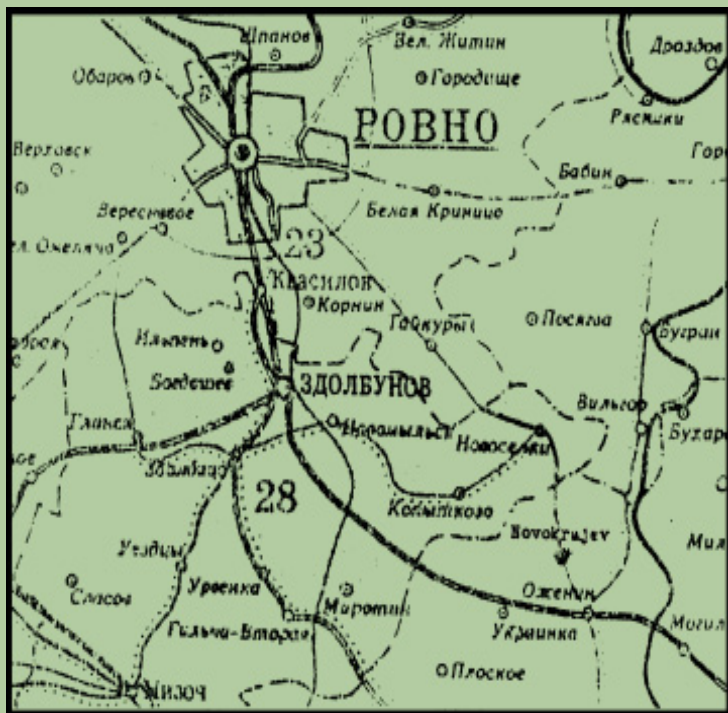

Václav Šebek a kol.

NOVOKRAJEV

*Kronika české obce
na Volyni*

1900-1947

Vážení novokrajeváci !

Dostáváte do rukou stručnou kroniku, která ani zdaleka nevystihuje plně složitý, rozmanitý, krásný, ale také často těžký život Čechů v Novokrajevě. Mnozí pamětníci již zemřeli, mnozí se na všechno nepamatují. Chybí mnoho konkrétních údajů k jednotlivým obdobím života obce...

Tato neúplná kronika mohla vzniknout jen díky panu Václavu Šebkovi z Radičevse, který k jejímu sepsání využil záznamů a vzpomínek svých rodáků a to Josefa Kazdy staršího, Josefa Kazdy mladšího a zaznamenal také vlastní vzpomínky a zkušenosti.

Na úvodu a částečně i obsahu kroniky se podílel pan Rostislav Hlaváček. Při konečné úpravě pak byly v menší či větší míře využity vzpomínky paní Boženy Vávrové, roz. Chválové, paní Emilie Hasilové, roz. Kazdové, paní Libuše Zajícové, paní Olgy Kastlové, paní Jiřiny Matějkové, roz. Vegrichtové, paní Marie Kovářové, pana Alexandra Hlouška, pana Emila Vrány, pana Alexandra Šebka, pana Mikuláše Hnízdy, pana Václava Sryji a pana ing. Václava Širce.

Snad několik stránek této útlé brožurky podnítl další bývalé občany Novokrajeva, aby své vzpomínky, své znalosti o minulosti Novokrajeva dali na papír a zachovali je tak současně i budoucí generaci.

Je povinností každého, kdo odchází, předat svému nástupci své životní zkušenosti, na které je třeba navazovat. Vždyť současnost a budoucnost nelze vytvářet a budovat bez návaznosti na minulost...

Ú V O D E M

Vystěhovalectví Čechů, usídlených již v minulém tisíciletí ve středu Evropy, dosáhlo nežádoucího vrcholu v období pobělohorském, kdy české národní a protikatolické snahy začaly být nemilosrdně potlačovány vítěznou prorakušáckou šlechtou a kdy nakonec stoupenci řídnoící jednoty bratrské museli houfně opouštět svoji vlast. Mnozí z nich, například jejich poslední politický vůdce a také poslední biskup - Jan Amos Komenský, se několik let skrývali a pak odešli do exilu, doufajíc, že se jednou opět vrátí...

Po konfiskaci majetku české šlechty a jeho rozprodání chamtivé cizí, zejména německé šlechtě, začali se hrnout do pohraničních oblastí Českého království přistěhovalci ze sousedního Saska, Bavorska a jiných německých zemí. Ve válce třicetileté byly totiž některé české vesnice v pohraničí úplně zničeny a jejich obyvatelé většinou vyvražděni cizáckým vojskem. Nyní se začaly zaplňovat přistěhovalci z Německa a zbytek původního českého obyvatelstva byl postupně poněmčován nebo vytlačován do vnitrozemí. Nastala germanizace našeho pohraničí a to tvrdá, nevybíravá v používaných prostředcích; cílevědomá, podporovaná vládnoucími rakouskými činiteli.

V osmnáctém a devatenáctém století, zejména pak po válce prusko-rakouské v roce 1866 začal v Českých zemích hlad, který vyháněl jeho, cizinci ožebračené, obyvatelstvo do jiných zemí a světadílů za chlebem. V té době zvlášt přitahovala tyto vystěhovalce severní Amerika, zejména Spojené státy. Avšak část českého obyvatelstva hledala lepší sociální podmínky i v evropských zemích - například ve Francii, Rakousku, Srbsku a jinde.

Česká politická reprezentace se netajila tím, že vystěhovalci v Americe dříve či později splynou s tamějším obyvatelstvem a budou pro český národ navždy ztraceni. Proto uvítala možnost usídlení části českého živlu v Carském Rusku.

I když nemáme dostatek konkrétních zpráv o celém jednání naší delegace na Všeslovanském sjezdu v Moskvě v roce 1867, mnozí naši historici se domnívají, že právě tam naše delegace, vedená Fr. Palackým a Fr. Lad. Riegrem, dojednala možnost kolonizace Čechů na Volyni - v té době příhraniční oblast Ruska s Ruskem.

Je známo, že se tehdy, pro kolonizaci na Volyni, agitovalo v Čechách slovy "za chalupu grunt" a nemálo pamětníků té doby vyprávělo svým potomkům, že se stěhovali na Volyň jen s tím nejnnutnějším co měli; často jejich jměníčko se vešlo na malý ruční vozík tažený psem. Však v té době také u domorodého obyvatelstva vzniklo pořekadlo, že Češi na Volyň přijeli na psech a na psech v budoucnu zase odjedou.

Z několika uvedených faktů vyplývá, že se jednalo zásadě o sociální aspekty, které podnítily a také donutily část obyvatel v Čechách opouštět svoji vlast a hledat lepší v neznámé cizině. V našem případě ve slovanském Rusku.

Někteří historici připisují souhlas ruské vlády s usídlením českých kolonistů na Volyni i vlažnějšímu poměru Čechů ke katolicismu, což mělo v té době, s hlediska postavení pravoslavné církve na Volyni, nemalý význam - tato dvě náboženství zde totiž nežila v přátelské shodě.

Na Volyni v té době byla již usídlena část náboženských emigrantů českých - kteří z hospodářských důvodů odcházeli ze Slezska. Celkem prý bylo v Rusku usídleno na tři tisíce Čechů.

Emigrační vlna z Čech v letech 1869-74 mířila hlavně do oblasti měst Rovno, Dubno, Luck a Vladimír Volyňský. První českou kompaktní vesnicí bylo Hlinsko, kde se usadili naši předáci již v roce 1868, o rok později vznikly sousední Urbálov a Podcurkov a o něco vzdálenější osady či vesnice, jako Mirohošť, Buderáž, Jezírko, Volkov, Kvasilov, Martinovka, Semiduby, Terečno a další.

Z českých osad byly již v roce 1869 utvořeny tři samostatné okresy: hlinský, mirohošťský a buderážský.

4.

Své zástupce či činovníky do těchto okresů si čeští kolonisté volili ze svého středu.

Vystěhovalectví z Čech na Volyn pokračovalo i v dalších letech a tak vznikly postupně ryze české, nebo smíšené česko - maloruské vesnice. /Ruské úřady měly pro místní obyvatelstvo jednotný název - malorus/. Zakrátko, po několika letech, tu však nastaly určité spory náboženského charakteru, které pak neblaze poznamenaly další rozmach naší minority usídlené na Volyni. Všechny tyto spory, které se táhly zhruba asi patnáct let, nakonec vyvrcholily ztrátou všech privilegií, která byla předtím českým kolonistům na Volyni carskou vládou udělena. Zanikly samosprávy, ale také české školy, likvidovány byly české knihovny a jiné výsady.

První české vesnice na Volyni, zejména Hlinsko, Urbálov, Podcurkov se začátkem sedmdesátých let minulého století staly přestupními hranicemi pro stovky rodin dalších kolonistů, kteří přijely na Volyn hledat lepší živobytí, než jim poskytovala stará vlast, týraná rakušáckými utlačovateli. Nalézaly v těchto obcích, u svých známých či přátel, přechodná ubytování a to většinou až do doby, než si zakoupily vlastní hospodářství či zařídily vlastní živnosti. Mnohdy šlo o dva, tři i více měsíců.

Právě ti první čeští kolonisté nezištně pomáhali svým krajanům nalézt vhodná místa k usídlení, radili jim, jak vhodně a levně zakoupit půdu, postavit nejnútnejší ubytování a další provozní stavby. Tato nezištná, přátelská pomoc vytvářela do budoucnosti nové, užší, přátelštější a trvalejší vztahy mezi krajaný na Volyni. Vzájemná pomoc je více sbližovala a zároveň i utvrzovala v lásce ke staré vlasti, ke svému národu. A na svoji starou vlast, na svůj původ, volyňští Češi nikdy nezapomněli...

K R O N I K A N O V O K R A J E V A

Jestliže první české osady na Volyni začaly vznikat ve velmi těžkých až neuvěřitelných podmínkách - bydlelo se buď v zakoupených, rozpadajících se roubených budovách nebo, a to většinou, v zemljankách a jinak různě vybudovaných boudách - pak další vesnice, které začaly vznikat až na přelomu století, měly již lepší podmínky, přišly vhod získané zkušenosti a značně se změnily i finanční a materiálové podmínky.

Obchody ve městech, ale i na vesnicích, byly již lépe zásobeny; byl tu dostatek různého nářadí, které většinou domorodci do příchodu Čechů ani neznali, mnohé rodiny, díky své pili a každodenní dřině si již nahospodařili nějaké finance a byl také k dispozici potřebný počet výborných českých řemeslníků.

Dosavadní české vesnice pojednou byly těsné, malé a nedostačující pro stále početnější novou generaci, která spatřila světlo světa již na Volyni. To vedlo k vyhledávání dalších lokalit vhodných k osídlování - ať již šlo o špatně obhospodařované pozemky dosavadními majiteli, nebo k získávání lesních porostů, vhodných k mýcení a zúrodnění.

Také v první české vesnici na Volyni - v Hlinsku bylo na jednu těсно: na západ, sever a jih byla vesnice obklopena dalšími českými obcemi /Urbálov, Hrušvice, Sedmíhrany, Tři krčmy, Podcurkov/ a na východě již nebyly ke koupi žádné pozemky od domorodců. Proto, když v hostinci pana Josefa Koláře se koncem roku 1895 roznesla zpráva, že kdesi mezi městy Ostrog a Rovno leží vesnice Krajev, kde jistý velkostatkář, jménem Platon Žuravljov hodlá prodat své pozemky a zemědělské budovy, rozhodlo se několik občanů, že celou záležitost prozkoumá a zjistí co a jak.

Zpráva o prodeji se zakládala na pravdě. Majitel skutečně svůj statek o výměře 750 desjatin orné půdy, 300 des. lesa a 50 des. luk hodlal prodat. Následovala důkladná prohlídka celého katastru, při které se zájemci dozvěděli, že 250 des. orné půdy bylo před dvěma léty propachtováno na dvanáct let drobným zájemcům a že je také k dispozici úřední povolení na vymýcení 100 des.

lesa. Navíc, že nový majitel bude muset také převzít hypotéku ve výši 57.000 rublů, kterou je statek zatížen.

I přes tyto méně výhodné podmínky se krajanům líbily jak nabízené možnosti zemědělské výroby, tak i krajina, blízkost velké železniční tepny Lvov-Kyjev atd.

Předběžně bylo dohodnuto, že doba propachtování pozemků bude dodržena, že kupující přebírají dluh, jímž je statek zatížen a že za desjatinu zaplatí majiteli 180 rublů místo požadovaných 185 rublů /před patnácti - dvaceti roky stála desjatina 30 - 60 rublů!/. Koupě statku byla dohodnuta, pan Žuravljov převzal menší zálohu a tím byl zavázán k dodržení předběžně uzavřené kupní smlouvy.

Protože se jednalo o statek větších rozměrů, bylo třeba najít dostatek zájemců. To se po delší době podařilo díky přátelským i příbuzenským vztahům zájemců z Hlinska a z některých dalších českých obcí. Byl ustaven spolek kupujících, který měl nakonec dvacet členů a pak teprve došlo k uzavření kupní smlouvy. Všechny zájemce zastupovali v úředním jednání tři pověřenci: Josef Příbyl, Josef Kolář a Josef Kazda. Ti pak podepsali za všechny ostatní příslušné kupní a majetkové listiny a to jak u mladšího notáře v Ostrohu, tak i u staršího notáře v Žitomiru, kde v té době bylo sídlo gubernie.

Zakoupené pozemky měly různou bonitu, ta se pak brala v úvahu při vyměřování a přidělování novým majitelům. Ornou půdu tvořilo několik honů, jež byly podle místních poměrů pojmenovány takto: Manžurovka, Makoviště, Ostrohora, Vaťák, kde rostl dívoce plevel, podobný vatě, a Stefanovka. Tyto pomístní názvy pak převzali i kolonisté. Jelikož, jak už bylo řečeno, bonita půdy v jednotlivých honech byla rozdílná, byly každému majiteli přiděleny /procentuálně, podle počtu zakoupených desjatin/ díly různé kvality v různých honech. Obdobně byly přiděleny louky a lesy. Mimo to každá rodina obdržela stavební dílec či parcelu na výstavbu obytného domu a hospodářských budov i na nezbytnou zahradu u usedlosti. Bývalé deputátní stavby u statku a veškerý živý a mrtvý inventář se prodával ve veřejné dražbě.

Pak už zbývalo jen nově vznikající osadu či vesnici nějak pojmenovat. A protože se bývalý velkostatek pana Žuravljova nalézal v sousedství ukrajinské /tehdy se úředně říkalo maloruské/ vesnice Krajeva, bylo rozhodnuto, že nová česká vesnice se bude jmenovat Novokrajev. A tak Antonín Syrovátka, Vladimír Kocěk, Jan Tesař, Teodor Hordějčuk, Jan Vegrícht, Eliška Vegríchtová, Alexandr Anděl, Alexandr Velek, Vladimír Kadlec, Leontýn Šebek, Řehoř Herink, Řehoř Chomický, Josef Žáček, Václav Janoušek, Teodor Hejda, Antonín Schovánek, František Lisner, Vincenc Krejčí, Jan Vokáč, Josef Koubek, Josef Řepík, Jan Bednář, Josef Málek, Josef Šatava, Josef Kazda, Jan Kazda, Josef Příbyl, Josef Michálek, Václav Michálek, Josef Kouřil, Viktor Pichner, Václav Příbyl, Filip Kondelík, Josef Kolář, Josef Tuček, Martin Kliment, Alexandr Zigl, Jan Zigl, Ilarion Milasevič, Antonín Topinka, Jan Vrána, Marie Zajícová, Jaroslav Klígr, Matěj Olmr, Josef Kadavý, Josef Drbohlav a Barbora Chmelíková - vlastně celé jejich rodiny se staly zakladateli a prvními obyvateli jedné z nejmladších českých vesnic na Volyni. To se psal rok 1900!

A pak již následovaly jen všední dny - dny naplněné těžkou dřinou, která začínala za kuropění a končila pozdě - až když se šero měnilo v neproniknutelnou noc, kdy i o nedělích a svátcích se muselo pracovat, protože dobytek se musel ošetřit, podojit, nakrmit a napojit. A tak šly dny, týdny, měsíce, roky...

Při zakládání obce se nezapomnělo ani na hřbitov - posvátné místo posledního odpočinku člověka. Parcela, která pro tento účel byla vyčleněna, se nalézala na vyvýšenině těsně u obce odkud byl krásný pohled na nově vznikající vesnici. Hřbitov tvořil pravidelný čtverec s malou márnicí, s velkým dřevěným křížem uprostřed. Péči občanů byl oplocen a na den svátku věrozvěstů Cyrila a Metoděje, léta páně 1902, byl vysvěcen. Na památku této pietní události se pak konala v Novokrajevě každoročně pouť. Vždy první neděli po svátku Cyrila a Metoděje.

Zmínili jsme se již o tom, že výstavba zemědělské usedlosti vyžadovala od každé rodiny hodně každodenní práce, každodenního odříkání, hodně fortele a selského umu. Šlo o to vybudovat země-

dělskou usedlost tak, aby byla krásná, aby byla výnosná, aby zabezpečovala dobré živobytí pro celou rodinu a také i pro ty, kteří přijdou v budoucnu. A na ty se pamatovalo nejvíce. Již při parcelování statku a jeho budov byla vyčleněna budova, kde se počítalo s umístěním budoucí školy. K této budově pak byly přistavěny další dvě obytné místnosti - to pro budoucího učitele. Navíc mu byla zdarma přidělena jedna desjatina orné půdy.

Snad daleko více starostí měli obyvatelé Novokrajeva s otevřením školy, než s její úpravou a přípravou. Trvalo to dlouho, než konečně školní úřady v roce 1902 povolily v Novokrajevě vyučování. Prvním učitelem byl Čech Al. Hora. V té době se však v carském Rusku nesmělo vyučovat jinak, než rusky. Kdo chtěl učit své děti mateřštině, mohl tak učinit jen doma. Někdy dokonce potajmu...

Zatímco v té době školy v ukrajinských, ale i českých vesnicích podléhaly více církevní, než civilní školní správě /byly to tak zvané cerkovnoprichodskije školy/, byla novokrajevská škola v bývalém ostrožském újezdu první školou, která podléhala jen civilním školním úřadům ministerstva školství.

Vyučování bylo zahájeno začátkem října roku 1902 a na paměť této, pro další život obce, významné události, bylo občany rozhodnuto slavit každoročně posvícení. V pozdějších letech se toto posvícení, které mnohdy trvalo i tři dny, stalo dostaveníčkem mládeže, ale i celých rodin z okolních českých vesnic Hulče, Mirotína, Novostavec, Hlinska a Podlisek. Posvícení se stalo svátkem, který umožňoval setkání blízkých i vzdálenějších příbuzných a taneční zábavy, které byly jeho nezbytnou součástí, umožňovaly mládeži navazovat nová přátelství, která často končila vznikem nových rodin...

Těžká, ale o to poctivější práce novokrajeváků byla v nově vzniklé obci vidět na každém kroku. K novým hospodářským usedlostem přiléhaly pěkné ovocné sady, na polích se nepěstovalo jen obilí a brambory, ale i další krmné plodiny. Zanedlouho se tu objevily i první chmelnice - nejdříve sice jen na tyčkách, ale později, hlavně po první světové válce, drátěnky. Chmelová sád

většinou pocházela z Kvasilova, kde měli tamější krajané s jeho pěstováním již velmi dobré zkušenosti.

Zemědělské stroje se zásadně dovážely ze staré vlasti a o potřebné drobnější zemědělské nářadí se starali místní řemeslníci, jejichž kvalitní výrobky a práce sloužily nejen novokrajevákům, ale i domorodému obyvatelstvu v širokém okolí.

V roce 1910 vznikla v obci dechová kapela, jejímž prvním kapelníkem byl Jan Pěkný. V jejím vedení, až do reemigrace v roce 1947, se vystřídali Václav Janoušek, Ondřej Stryja a Teodor Kolář.

Vzestupný rozkvět obce náhle přerušila první světová válka, která svými dopady /přes Volyň se přehnalo asi devět válečných vln, z nichž ty nejhorší až v letech 1919-21/ ničivě zasáhla do života Novokrajejeva a celé české menšiny na Volyni. Značný počet občanů Novokrajejeva narukoval do ruské armády, později většina z nich vstoupila do čsl. legií. V těchto bojích proti úhlavnímu nepříteli Slovanstva - Germánům položily své životy Čapský Václav, Kliment Alexandr, Kouřil Vladimír, Přibyl Antonín, Vrána Vladimír, Zajíc Antonín. Josef Lisner se vrátil jako úplný invalida, byl třicet let upoután na lůžko a o život přišel za druhé světové války, když sovětská letadla bombardovala obec.

Kolik občanů Novokrajejeva válčilo v řadách čsl. legií na Rusi již dnes přesně nevíme. S určitostí však můžeme tvrdit, že mezi nimi byl občan Tengler dále Vladimír Vegrícht, Antonín Chmelík, Josef Kazda, Josef Šebek a Vladimír Hnízdo, který se jako jeden z mála volyňáků zúčastnil i sibiřské anabase.

Po skončení první světové války byla Volyň rozdělena mezi Polsko a SSSR. Západní část Volyně s větším počtem českých obcí připadla Polsku, východní SSSR. Novokrajejev připadl Polsku a ocitl se téměř na hranici těchto států.

Přestože se na Volyni ještě několik let po skončení války válčilo a obyvatelstvo bylo navíc sužováno různými hrabivými bandami, ale i různými vojenskými formacemi, přece se jen postupně dařilo likvidovat válečné škody, začít se zvelebováním

a obnovou vesnic a měst a stále více vyrábět. Začínalo období poválečné konjunktury.

V revoluční době v roce 1918, kdy byla škola uzavřená, vyučovalo se po staveních rodičů dětí školou povinných. Učil tehdy pan Jan Vegrícht, učil jen česky a to z čítanky a slabikáře dovezených ještě rodiči při emigraci do Ruska. Básničky si děti opisovaly a tímto způsobem se učily. Později byla v Novokrajevě opět škola otevřena a začal se dokonce vyučovat i mateřský jazyk. Prvním učitelem byl ruský emigrant profesor Jan Kolesníkov. Působil na škole dva roky a pak se i s rodinou odstěhoval do Československa.

V roce 1923 byla v obci založena místní organizace /kolo/ České matice školské. Jejimi dlouholetými funkcionáři byli předseda Josef Příbyl, jednatel Vladimír Zajíc a pokladník Václav Kouřil. Česká matice školská zřídila v obci českou knihovnu /knihovníkem byl Václav Šebek/, jejíž knižní fond se postupně rozrostl až na tisíc svazků.

Tak, jak se zlepšovala hospodářská situace zemědělců, tak se také stále v obci něco vylepšovalo. V roce 1926 byl založen sbor dobrovolných hasičů. Jeho starostou se stal František Syrovátka, velitelem Vladimír Zajíc a jednatelem Alexandr Chomický. Po vzniku hasičského sboru byla vybudována hasičská zbrojnice, zakoupena ruční stříkačka, cisterna na vodu, speciální výsuvný žebřík /Szczerbowskiego/, pořízena výzbroj a výstroj pro 30 osob. Byly to jak pracovní obleky a přilby, tak i vycházkové stejnokroje. Novokrajevský hasičský sbor byl velmi pohotový a akceschopný a v té době neměl v okruhu své působnosti /šlo o několik vesnic ukrajinských/ konkurenci.

Rok po vzniku hasičského sboru byla založena organizace rolníků. Polsky se nazývala "kótko rolnicze". Jejím posláním bylo povznést na vyšší úroveň zemědělskou výrobu zaváděním osvědčených nových poznatků, vyzkoušených a praktikovaných pokrokovými zemědělci v jiných státech. Zemědělci začali používat šlechtěné osivo, aplikovat umělá hnojiva, zakoupena byla speciální čistička obilí /teriér/ a dokonce i stroj na výrobu povří-

sel. Prvním předsedou této organizace byl Josef Kazda ml., pokladníkem Ondřej Stryja a jednatelem Vladimír Kouřil. Tato rolnická organizace zanikla, stejně jako řada dalších organizací v Novokrajevě, začátkem druhé světové války.

Zásluhou Libuše Zajícové vznikl v obci také kroužek vesnických hospodyněk. Zakladatelka se stala předsedkyní, jednatelekou byla zvolena Anna Mundilová a pokladníkem Ludmila Šebková. Kroužek vyvíjel osvětovou a společensky prospěšnou činnost.

Konzumní družstvo bylo v obci založeno v roce 1936. Prvním předsedou byl zvolen Josef Přibyl, jednatelem učitel místní školy Pavel Mundil, o účetnictví se staral Václav Šebek, funkci nákupčího převzal Josef Kolář a vedoucím prodejny, která se starala o zdravou konkurenci stávajícímu soukromému obchodu, byl Jan Vrána.

Také kultura nezůstávala v Novokrajevě v pozadí za ostatními českými vesnicemi. Ochotnický divadelní kroužek zahájil svoji činnost již v roce 1918 za řízení Jaroslava Vegrichta. To, že mohl tuto činnost vůbec zahájit, vděčil dostatečnému výběru divadelních her, které byly ze staré vlasti dovezeny ještě před zahájením světové války. Jaroslava Vegrichta vystřídal později v řízení divadelního kroužku Václav Šebek. Za dobu své existence sehráli novokrajevští ochotníci řadu zajímavých divadelních her, na které se zájmem přijížděli i obyvatelé sousedních vesnic.

Přestože Novokrajev patřil mezi nejmladší české obce na Volyni, řadil se vždy mezi prvních pět ze 110 českých vesnic na Volyni pokud šlo o finanční sbírky a příspěvky shromažďované na podporu českých mateřských škol. Tyto sbírky, jak známo, se prováděly při všech příležitostech - svatbách, křtinách, pohřbech a různých jiných oslavách.

Novokrajev byl obcí ponejvíce zemědělskou, brzy dostával opravdu český vzhled. Vybudované stavby tonuly v zahradách a na celou vesnici byl krásný pohled. Velice výstižné bylo vyjádření, že česká Volyně je jako jedna větvička naší vlasti.

Přestože převládala zemědělská činnost, měla vesnice dostatek řemeslníků pro zabezpečení všech potřeb obyvatel obce, ale i okolí: byly tu 2 mlýny, 3 kováři, 3 koláři, 3 obuvníci, 2 truhláři, 1 zahradník a 1 krejčí. Nechyběla ani malá cihelna, která stačila připravit zájemcům potřebné množství tohoto stavebního materiálu.

Čas nezadržitelně plynul dále. Každá rodina pilně pracovala na svém hospodářství, sousedé soutěžili jeden s druhým, aniž by si soutěž navzájem vyhlásili.

Když byla vesnice v nejlepším rozkvětu čítala již 95 popisných čísel, počet obyvatel se pohyboval kolem 450 duší - vypukla druhá světová válka.

Dne 17. září 1939 - tedy sedmnáctý den po zahájení druhé světové války, obsadili východní část Polska jednotky Rudé armády. S příchodem sovětské vlády nastaly i jiné pořádky. Novokrajev byl připojen k sousední ukrajinské vesnici Krajev, vytvořen byl jeden společný selsovět /národní výbor/, jehož předsedou se stal Ukrajinec, který se stěží uměl podepsat. Jeho zástupcem se stal Čech z Novokrajeva.

Mezi první opatření nové vlády bylo zavedení státního nákupu zemědělských produktů. Každý zemědělec dostal výměr, kolik metrů jakého obilí musí odevzdat. Sběrné středisko bylo v Oženíně. Tam po prohlídce, je-li obilí čisté a suché se sypalo ve stodole přímo na zem, když byla hromada vysoká, přiložila se prkna a sypalo se do několikametrové výše. O nějakém provzdušňování nebylo ani řeči... Oves se sypal na hromadu pod širým nebem u železničních kolejí. Rolníci s hrůzou hleděli na to, jak se zbytečně ničí úroda - chléb, kterého v Rusku ani v SSSR nebylo nikdy dost! Výkupní ceny obilí byly směšně nízké, za odevzdanou fůru obilí si mnohdy zemědělec koupil jen větší balíček kvasnic, kterých bylo po připojení Volyně k SSSR velmi poskrovnu.

Velké a nemilé překvapení čekalo novokrajeváky, ale i ostatní obyvatele kraje, když byly vypsaný volby do sovětu

ukrajinské republiky. Byla svolána schůze všech funkcionářů z celého rajónu /okresu/ Hošča. Politruk, který celou schůzi řídil, oznámil, že za oblast Rovno musí být zvolena žena. Na námítky některých přítomných, že naše ženy nemají potřebné vzdělání k zastávání tak vysoké funkce, se přihlásila ukrajinská občanka z nedaleké vesnice Stádniky Uljana Vasiljevna Jefimčuk. Dačuková /podepisovala se třemi křížky, měla nevalnou pověst/ a prohlásila, že tato připomínka je lží, že je to ponižování ženského rodu. Že ona ve svém srdci cítí lépe nežli ten, kdo ukončil universitu nebo ještě vyšší vzdělání. Politruk, který jí na veřejné schůzi představoval voličům, okamžitě reagoval slovy: snad neumí psát ani číst, ale odebrat boháčům fabriky a statkářům půdu, to dovede říct. A to stačí, aby byla zvolena poslankyní - bude to dobrá poslankyně. Kdo je proti, nechť zvedne ruku. Pochopitelně, že byla zvolena a o jejím vystupování po návratu ze zasedání sovětu v Kyjevě pak kolovaly různé historky které, šity na její "intelektuální úroveň", vyvolávaly hodně úsměvů, posměšků, ale také obavy o budoucnost ve státě, kde u vládního křesla byli lidé podobného typu.

Zakrátko přišla kolektivizace. Bylo to počátkem roku 1940. Přijel zástupce rajonu /okresu/ - sám předseda Čupřina, nechal svolat všechny funkcionáře a všechny zemědělce, vysvětlil jim v čem je přednost kolchozu a jaký blahobyť jeho členům poskytuje a nadiktoval jim, jak má znít přihláška. Občané přihlášku podepsali /nikdo se neodvážil odmítnout/ a domnívali se, že je vše v klidu /až na tu pistoli předsedy Čupřina, se kterou si stále na schůzi pohrával/ vyřízeno. Ale nebylo. Byla svolána další schůze občanů, přijel opět předseda rajonu a nařídil přihlášky roztrždit: vyčlenit zvlášť ty zemědělce, kteří vlastní zemědělskou usedlost do výměry 10 ha a zvlášť vlastníky usedlostí nad 10 ha. Ty bohatší pak poslal domů, s nimi že se bude jednat jinak a ti ostatní, že se tímto stávají členy kolchozu. Stalo se to v měsíci březnu roku 1940. Kolchoz podle sovětských zvyků či pravidel, dostal svůj název - Krásnoje znamja /rudá zástava, rudý prapor/.

Začalo se hospodařit kolektivně. Svedla se hospodářská zvířata do společných stájí. Zvláštní pozornost byla věnována koním, k jejich ošetřování a krmení byli určeni krmiči, z toho důvodu, aby snad někdo svým koním nepřilepšoval. Rovněž nebylo dovoleno, aby původní majitel jezdil se svými koni. Následovalo vyměřování pozemků tak zvaným kulakům, kteří nebyli přijati do kolchozu /tu se poprvé setkali novokrajevští s pojmem třídní boj/ a začaly se rozorávat meze. Připravovaly se nové osevnické postupy, vytvářely se nové osevnické hony.

To, že se v kolchoze bude živořit, to věděli všichni. Zvláště ti, kteří, dovedli bez klapek na očích, porovnávat životní úroveň, na níž byli zvyklí, s životní úrovní v tak zvané západní Ukrajině. Vyhlídky do budoucna byly špatné. Když se předseda kolchozu zeptal při dobrém pohoštění a troše vodky jednoho z politruků na další záměry, důvěrně se dozvěděl, že práce předsedy spočívá v zorganizování jarních osevnických prací. Pokud budou provedeny dobře, bude předseda převeden do jiného družstva, kde se práce nedaří. V případě, že budou práce špatné, půjde do vězení. Doba to byla velice zrádná a těžce prožívaná.

Nejhůře na tom byli samostatně hospodařící rolníci, kteří jako "kulaci" museli odvádět neúnosně vysokou daň /kultsbor/ - obecně lidem nazývaná kulacká daň. Navíc jim bylo ukládáno vyvážet dřevo ze státních lesů k železničnímu nádraží v Oženíně. Svoz tohoto dřeva se prováděl za nelidských podmínek. V té době byly měkké cesty rozjezděné a blátivé, kola vozů se balila blátem, do hlubokých výmolů a louží zapadaly nejen plně naložené povozy, ale i koně. Úrazy a ohrožení zdraví lidí i koní bylo na denním pořádku. Protesty a argumenty postižených nebyly vůbec brány v potaz. Obyčejně se jim dostalo cynické odpovědi: když nemůžete to dřevo svými povozy odvézt, pak ho odneste v zubech, příkaz musí být splněn!

Neplatiči kultsboru končili většinou ve vězení v Dubně. Stal se případ, že syn zatčeného pana Syrovátky si vypůjčil od spoluobčanů vymáhaný obnos, aby dostal svého otce z vězení. Okamžitě přijel do vsi náčelník "enkavede" Rudenko a prohlásil,

že vědí, že peníze na vyplacení otce neměl, že dobře vědí, kde peníze sebral a zjistí, kdo mu je půjčil. Podobné výhrůžky a terorizování byly dalším postrachem pro ty, kteří pomáhali svým sousedům či přátelům. Pomáhali téměř všichni, ať již to byl předseda, funkcionáři nebo prostí občané - za podporu kulaků je čekalo rovněž vězení a stejný trest jako kulaky - Sibiř. V sovětských vězeních zahynuli pan Alexandr Chomický, Alexandr Tuček se synem, pan Syrovátka se vrátil z vězení s podlomeným zdravím, další občané Novokrajejeva měli více štěstí a podařilo se jim z vězení vrátit.

Ve věčném šikanování, strachu a obavách o své nejbližší přežili novokrajejeváci rok 1940, zaseli a připravovali se na sklizeň úrody v roce 1941.

Přišel měsíc červen a Hitler přepadl Sovětský svaz. Než však Rudá armáda ustoupila pod tlakem německé armády na východ, bombardovalo sovětské letadlo Novokrajejev. Při náletu přišli o život Lisner Josef /válečný invalida z první světové války/, Schovánek Václav a Tuček Vladimír. Těžce zraněn byl Václav Jeníček, zůstal invalidou bez pravé nohy a oka.

Kolchoz v Novokrajejevě se za několik dní po ústupu sovětské moci rozpadl, ale rolníci neměli nijak vyhráno. Německá válečná mašinerie ždímalá z rolníků každé zrníčko obilí, každé vajíčko, každé deko masa. Například koně, jinak pýchu volyňských zemědělců, "vykupovala" za 20-30 okupačních marek. Za tuto částku se dala koupit malá cívka nití. Němci rekvírovali nejen obilí, ale i teplé obleky, hlavně kožichy. V mlýnech se nesměla mlít pro domácí obyvatelstvo kvalitní mouka, jen mouka černá a navíc ještě z ječmene. Ze stolů Čechů na Volyni mizely oblíbené buchty, knedlíky, koláče a další potraviny, běžné v české kuchyni.

Zanedlouho po okupaci Volyně začali Němci s "nábořem" pracovních sil do Německa. Jen díky tehdejšímu starostovi Novokrajejeva Antonínu Kockovi, nebyl do říše odvezen ani jeden novokrajejevák. Stálo to však hodně zemědělských produktů z tajných zásob, lihovin a kdo ví čeho ještě...

Složitá doba na Volyni nastala v roce 1942 a v dalších letech, kdy začalo sílit banderovské hnutí, které nevybíravým způsobem terorizovalo část obyvatelstva. Židy a Poláky dokonce likvidovali banderovci fyzicky. Docházelo k ozbrojeným srážkám a na českých vesnicích se začal organizovat ozbrojený odpor. Je víc než pravděpodobné, že tuto situaci záměrně vyvolali němečtí okupanti, kteří pak měli záminku, v rámci boje proti partyzánům, likvidovat celé vesnice. Fašistickou zrůdnost poznávají Novokrajevští na obětech Českého Malína a na zničených, vyrabovaných a vypálených blízkých ukrajinských vesnicích Tajkury, Buhryň, Kopytkov a Novosilky, kde sídlilo rovněž několik českých rodin.

V průběhu okupace vznikla v Novokrajevě tajně česká protifašistická organizace Blaník. Prostřednictvím členů této organizace byli občané informováni o situaci na frontách, jak si vedou naši na západě i na východě /konfiskace radiových přijímačů, kterou nařídili němečtí okupanti, nepomohla fašistům zabránit rozšiřování zpráv ze světa/. Celá česká Volyň s napjetím očekávala, kdy se spojencům podaří rozbít německé armády, osvobodit Volyň, Československo a celou Evropu.

Po porážce hitlerovských vojsk u Stalingradu ustupovala německá vojska, naše obec Novokrajev byla osvobozena dne 23. ledna 1944. V té době se již vědělo ze zpráv, že se v Sovětském svazu organizuje československá vojenská jednotka pod vedením plukovníka Ludvíka Svobody. Vedoucí představitel Blaníka v této obci, Josef Kazda ihned odeslal telegram následujícího znění:

"My Češi západní Ukrajiny s nedočkavostí čekáme, abychom mohli dobrovolně vstoupit do řad I. československé brigády v SSSR a pomoci zničit navždy společného nepřítele národů Evropy. Proto prosíme, sdělte nám, jak docílit spojení s I. čs. brigádou v SSSR."

Telegram byl adresován velení Rudé armády v Moskvě.

Zakrátko byla československá vojenská jednotka v SSSR přesunuta na Volyň, v Rovně se usídlil její mobilizační štáb.

Nastala mobilizace. Takřka všichni muži z českých obcí ve věku od 18 do 55 let /mnohdy mladších i starších!/ se dobrovolně hlásila do čsl. armády. Odcházeli bojovat za svou vlast, za doprovodu dechovky a těžkého loučení se svými nejdražšími, blízkými a přáteli. Na dva tisíce jich již nikdy rodnou Volyň nespátrilo...

Dne 20. března 1944 narukovalo do čsl. armády 72 branců z 95 popisných čísel obce Novokrajev. Po dobu krátkého výcviku a přípravy vojáků na frontu, prováděly se v českých obcích na Volyňi různé sbírky, šlo o potraviny, koně, povozy, hudební nástroje, psací stroje, knihy. Na podnět starosty Antonína Kocka byla podniknuta peněžní sbírka, kterou provedli vojíní Schováněk Alexandr, Macek Václav a občané Josef Přibyl, Václav Přibyl, Tesař Štěpán, Vegrícht Alexandr a Zajíc Vladimír. Touto sbírkou, která vynesla 54.900 rublů, vyjádřili občané Novokrajeva touhu po pomstě za Malínské oběti a vypálené obce.

V průběhu druhé světové války přišlo o život celkem 30 občanů Novokrajeva, z toho devět jich padlo na frontě v bojích za osvobození vlasti. Byli to: Janoušek Vladimír, Jeníček Emil, Kliment Alexandr, Kolář Emil, Svěcený Antonín, Šebek Václav, Vegrícht Jaroslav, Velek Emil a Velek Alexandr. V Rudé armádě padli: Hordějčuk Jiří, Michálek Antonín a Přibyl Václav. Z třinácti zraněných vojáků se stalo trvale invalidními jedenáct. Celkem 18 osob, včetně žen, přišlo o život vlivem válečných událostí - v sovětských vězeních nebo byli zastřeleni sovětskými, německými, či banderovskými ozbrojenými silami.

Od roku 1900, kdy obec vznikla, až do roku 1947, kdy její obyvatelé reemigrovali do ČSSR, se v obci vyměnilo 12 starostů a to: Josef Kazda /první starosta/, dále pak Antonín Syrovátka, Rudolf Vegrícht, Emil Horna, Josef Kouřil, Václav Přibyl, Antonín Kubišta, Jan Tesař, Antonín Kastl, Vladimír Kouřil, Vladimír Zajíc a jako poslední byl Antonín Kocek, na jehož bedrech ležela celá repatriace.

Začátkem prosince přijela do Novokrajeva tříčlenná přesíd-

lovací komise složená se zástupců ministerstva zahraničí SSSR, ministerstva vnitra SSSR a pověřence československé vlády. Ta za vydatné pomoci dvou žáků zdolbunovské české školy, kteří ovládali češtinu i ruštinu, Alexandra Šebka a Rostislava Zumra provedla soupis a ocenění zanechaného majetku, oceňovaly se budovy, pak došlo na opční prohlášení, vyřizovaly se další administrativní nezbytnosti jednotlivých repatriantů. Ne vše šlo hladce a jednoduše. K různým názorům na hodnotu zanechávaného majetku se šířily i různé a ne vždy dobré zprávy o poměrech v ČSR. Nakonec všechny rozpory a nejasnosti byly odstraněny, příslušné "bumážky" připraveny a dne 6.3.1947 na železniční stanici Oženin začala první skupina novokrajeváků nakládat svůj majetek do nákladních vagonů. Šlo o nákladní vlakovou soupravu, která před dvěma dny přivezla přesídlence ze Slovenska, kteří si přáli usadit se v SSSR.

V každém nákladním voze bylo umístěno 11 osob s jejich nejnnutnějšími svršky. Uprostřed stála malá plechová kamínka, která v žádném případě nevyhřála prostorný vagon. Sedělo se na pytlích s bramborami. V žádném vagoně nebylo WC, potíže byly s nejnnutnější hygienou, přípravou nejnnutnější stravy atd. Hospodářské zvířectvo - jednalo se o krávy a koně, bylo umístěno ve zvláštních vagonech.

Ve městě Stryj stál vlak celý den. Tehdy také reemigranti pohřbili svého spoluobčana, který cestou zemřel. Shodou okolností se jmenoval Stryja. Do své staré vlasti, po které tolik toužil, se nevrátil...

Zasněžené Karpaty přivítaly reemigrační vlak dvacetistupňovými mrazy. Železniční trať byla přeplněna vojenskými i civilními transporty a vlak s novokrajeváky tu měl proto stát nejméně jeden týden. Ve vagonech nebylo čím topit, hygienické podmínky se zhoršovaly. Tato zoufalá situace byla nakonec vyřešena sbírkou, která vynesla asi 30.000 rublů. Ty pak učinily "ucpanou" trať propustnou.

Složitosti s průjezdem a různými kontrolami provázely reemigranty až do Mukačeva, ale nakonec - bylo to 14.března 1947

přece jen vlak zastavil v Čopu. Zde novokrajeváci nevycházelí z údivu: na nádraží je přivítal jako první velký portrét Stalina. Jeden z Novokrajevských občanů se postavil před obraz a říkal: "No, Josko, Josko, my před tebou utíkáme a ty jsi tady dřív než my." Dalším nemilým překvapením bylo setkání s vojáky, kteří přišli s rozprašovači DDT, aby od všivili všechny reemigranty. Novokrajevští to považovali za urážku, protože české obyvatelstvo na Ukrajině vši nemělo. Stejně tak se cítili dotčeni, když jim v Košicích na nádraží vojáci nabízeli teplou stravu, považovali to za žebrotu...

Následovala důkladná kontrola každého jednotlivce podle dokladů, kterou provedla skupina sovětských důstojníků. Po skončení kontroly sovětské důstojníci poděkovali reemigrantům za jejich práci v SSSR, popřáli mnoho štěstí a spokojenosti v novém domově. Vojenská jednotka vypálila čestnou salvu na rozloučenou a za zvuků sovětské a československé státní hymny se dal vlak do pohybu - do kýženého Československa!

Po dalším uvítání v Čierné nad Tisou byla zastávka v Košicích, kde byl k vlaku připojen osobní vagon pro děti a nemocné. Dne 16. března ve večerních hodinách vlak zastavil v Praze. Slzy, pláč, radost...

Příští den dorazil v poledních hodinách do cílové stanice Žatec, kde očekávali své drahé vojáci zvláštní vojenské skupiny Žatec.

Tato zvláštní vojenská skupina byla vytvořena z příslušníků československé vojenské jednotky v SSSR - volyňských Čechů. Vznikla po skončení světové války a byla dislokována v okresech Žatec a Podbořany. Jejím úkolem bylo chránit české obyvatelstvo před útoky sudetoněmeckých vlkodlaků a současně zabezpečit postupné usídlování volyňských Čechů v těchto dvou okresech.

Byly vytvořeny zájmové skupiny volyňských Čechů podle jednotlivých obcí. Do zájmové skupiny Novokrajev byly začleněni reemigranti z menších okolních osad a to Marjanovky, Alexandrovky a Kopytkova. Představiteli této skupiny se stali Václav Šebek, Jan Vrána a Václav Kubišta. K osídlení této skupiny byly přidě-

leny tyto vesnice v okrese Žatec: Radičevy a Čeradice a v okrese Podbořany: Kaštice, Dolanky, Neprobylice, Kněžice, Mory a Sýrovice.

Bohužel, přes značnou péči vojenské skupiny Žatec a některých vládních činitelů neprobíhalo usídlování reemigrantů v roce 1947 hladce. Na základě různých politických tlaků nakonec vyšla směrnice osídlovacího úřadu, která povolovala osídlit vesnice volyňskými Čechy jen do úrovně 30% volných konfiskovaných usedlostí - což umožňovalo, aby v jednotlivých obcích bylo usídleno jen 10 - 15 rodin, vytvářeny byly i jiné zábrany. Proto z 544 reemigrantů jich byla v uvedených místech usídlena jen část. Ostatní hledali celé týdny vhodné zemědělské usedlosti v pohraničí, než nakonec zakotvili natrvalo. Stálo je to hodně odříkání - vždyť nebyl dostatek finančních prostředků a navíc chyběly často i ty nejnnutnější materiální prostředky každodenní potřeby.

Až do roku 1950 se hospodařilo na zemědělských usedlostech soukromě, každý se staral o zvelebení svého hospodářství, o urychlené vyrovnání se státem, pokud mu nestačilo na krytí ohodnocené hospodářství zanechané v SSSR. Nejedna zemědělská usedlost v pohraničí byla vydrancována takzvanými "zlatokopy", kteří zejména ve druhé polovině roku 1945, ale mnohdy ještě i v roce 1946 zle řádili v pohraničí.

Přes všechny tyto potíže však hospodářský život i život společenský a kulturní měl vzestupnou tendenci. Novokrajeváci si v novém prostředí, v novém domově, vedli dobře a již 20.června roku 1948 byl v obci Sýrovice u Podbořan odhalen pomník v hodnotě 50.000,- Kčs občanům Novokrajeva, kteří zahynuli ve druhé světové válce.

V důsledku nových ekonomických podmínek po roce 1948 však postupně mnozí z nich opouštěli zakoupené usedlosti v jednotlivých obcích. Potíže, se kterými se setkávali celá desetiletí, je provázela i v Československu. Hospodařili na zemědělských usedlostech, které jim sice byly přiděleny s přednostním právem jako příslušníkům zahraniční armády, ale nebyly zproštěni dalšího šikanování, které souviselo s vysokými dodávkami ze-

mědělských produktů státu. Ze 13 hektarového přidělu stanovil předpis následující odvod: hovězí dobytek 700 kg, vepřové 600 kg, drůbež 19 kg, obilí chlebové 3.500 kg, krmné 2.200 kg, brambory 2.400 kg, olejninu 340 kg, sena 60 kg, slámy 400 kg, okurek 900 kg, mléka 5.000 l, vajec 2.150 ks, z domácí porážky se muselo odevzdat 9 kg škvařeného sádla a krupon (kůže) a zvláště kosti. K této domácí porážce byla vystavena poukázka na nákup 5 kg soli. Pokud nebyly dodávky splněny, nebyla povolena domácí porážka. Postupně se přidávala řada další překážek, které vyvrcholily v roce 1950, kdy se muselo "dobrovolně" vstupovat do JZD (říkali, že JZD je výstižnou zkratkou pojmenování: Jede Zloděj Dědinou nebo Jeden Zemák Denně). Odevzdali všechn svůj živý i mrtvý inventář do JZD a v prvních letech, po jejich založení pracovali za 5,- Kčs denně.

Protože volyňští Češi byli zvyklí na nejeden politický či ekonomický "výkyv", který šel vždy na úkor prostého lidu, dovedli se vždy s nově vzniklou situací za určité období vyrovnat. Během několika málo let se odměny za pracovní jednotku zvýšily v některých družstvech až na 30,- Kčs. Ta pak byla dávana za vzor jiným družstvům, která si tak nevedla.

V období scelování malých družstev do velkých celků se pak většina těchto dobře prosperujících družstev ocitla v zájmových sférách rozšiřovaných státních statků a byla zlikvidována.

Z bývalých vlastníků - členů JZD /bývalých zahraničních vojáků/ se vlastně stali bezzemci, nádeníci a přednostní právo, které jim bylo při přidělování usedlosti přiznáno zákonem, nemělo pro jejich další život žádnou hodnotu. Jejich hospodářské usedlosti byly díky socialistickému způsobu hospodaření postupně zdevastovány. A tak se stalo, že například obec Sýrovice vlastně opustili všichni její volyňští obyvatelé a novým přistěhovalcům v Sýrovicích pomník padlým ve druhé světové válce nic neříkal, nikoho nepřipomínal. Proto byl v roce 1991 přemístěn, nyní je umístěn důstojně na hřbitově v Podbořanech.

Koncem března 1947 začala studium na gymnáziu v Žatci řada žáků ze Zdobunovské školy. Jen velká píle, skromnost a

snaha dosáhnout cíle je přivedla v roce 1950 k maturitě. Stejně jako vše v životě, co Češi na Volyni podnikali, ani studium doma pro ně nebylo snadné. Mnozí z nich však dosáhli akademických titulů, nejpočetnější skupina se stala učiteli. Když dnes po letech na tuto dobu vzpomínáme, zajisté souhlasíte, že se nikdo dobrému jménu Čecha nezpronevěřil. Kéž vlastenectví, píle, vytrvalost, čestnost a poctivost se přenese i na naše potomky. Je toho v dnešní době opravdu potřeba.

A tím končí stručná kronika Novokrajeva. Její bývalí obyvatelé se rozprchli do různých koutů české vlasti. Mnozí z nich již nežijí a těch, kteří si ještě uchovali malou českou obec na Volyni - **N O V O K R A J E V** - v paměti, je stále méně. Snad jednou, jejich potomci zavítají na Ukrajinu, aby se podívali do vísky, kde žili, kde se rodili, kde pracovali jejich pilní předci, kteří tam seznámili domorodé obyvatelstvo s novými praktikami zemědělské výroby a řemeslnického umu, s novým pojetím života a lidské sounáležitosti a kteří nikdy nezapomněli na svoji českou vlast - proto za její svobodu, za svobodu svého národa ve dvou světových válkách pozvedli zbraně, obětovali své zdraví a mnozí z nich i své životy...

Zeměpisná poloha obce Novokrajev

České osídlení navazovalo na ukrajinskou obec Krajev. Jádrem obce byla ulice zvaná Šlach. Šlo o prašnou vozovku, ale jinak o strategickou spojnici mezi městy Rovno a Ostroh. Severozápadním směrem leželo oblastní město Rovno, vzdálené asi 22 km. Jihovýchodně navazovala další ulice, zvaná Ostrohora. Vedla do prudkého svahu, o čemž svědčí i její příleha-vý název. Tak zvaný Vaťák klesal k nížině - k lukám a jeho název pochází od bujné divoce rostoucí rostliny /Kavil step-ní, kterému se jinak říkalo vousy svatého Ivana/, jenž svými uzralými a rozpukanými plody silně připomínala vatou.

Středem tohoto území byly louky se dvěma prameny potoků, jež pak splývaly do jednoho bezejmenného potoka přes vodní nádrž mlýna, který vlastnil pan Tuháček. Potok se vléval do většího toku, zvaného Horyň. Na místním potoce bylo založeno novokrajeváky několik sádek, které sloužily k chovu ryb. Na tomto potoce, ve Školní ulici stával kdysi mlýn Přibylů.

Jihovýchodní otevřenější krajina /směrem k železniční stanici Oženín, ležící na železniční trati Lvov - Kyjev/ oplývala úrodnými poli a lesy. Ornou půdu lze zařadit do obilnářsko-řepařského typu, ale dařilo se tu i chmelu. Sprá-šová černoze bez příměsí skeletu byla lehce zpracovatelná a po zimní orbě částečně slévavá na povrchu v jarním období. O kvalitě půd svědčí skutečnost, že se tu nalézalo několik lokalit vhodných pro výrobu cihel.

Velký hospodářský význam tu měl lom kvalitního vápence, který se s úspěchem používal ve stájích jako podlahový podklad pro ustájení dobytka a k údržbě veřejných komunikací. Obdobný význam pro potřeby obyvatel obce měla místní pískovna, ze které se těžil nejen štěrkopísek, ale i písek omítko-vý. Zmíněná oblast však byla chudá na horniny čedičů, pískov-ců, opuk apod.

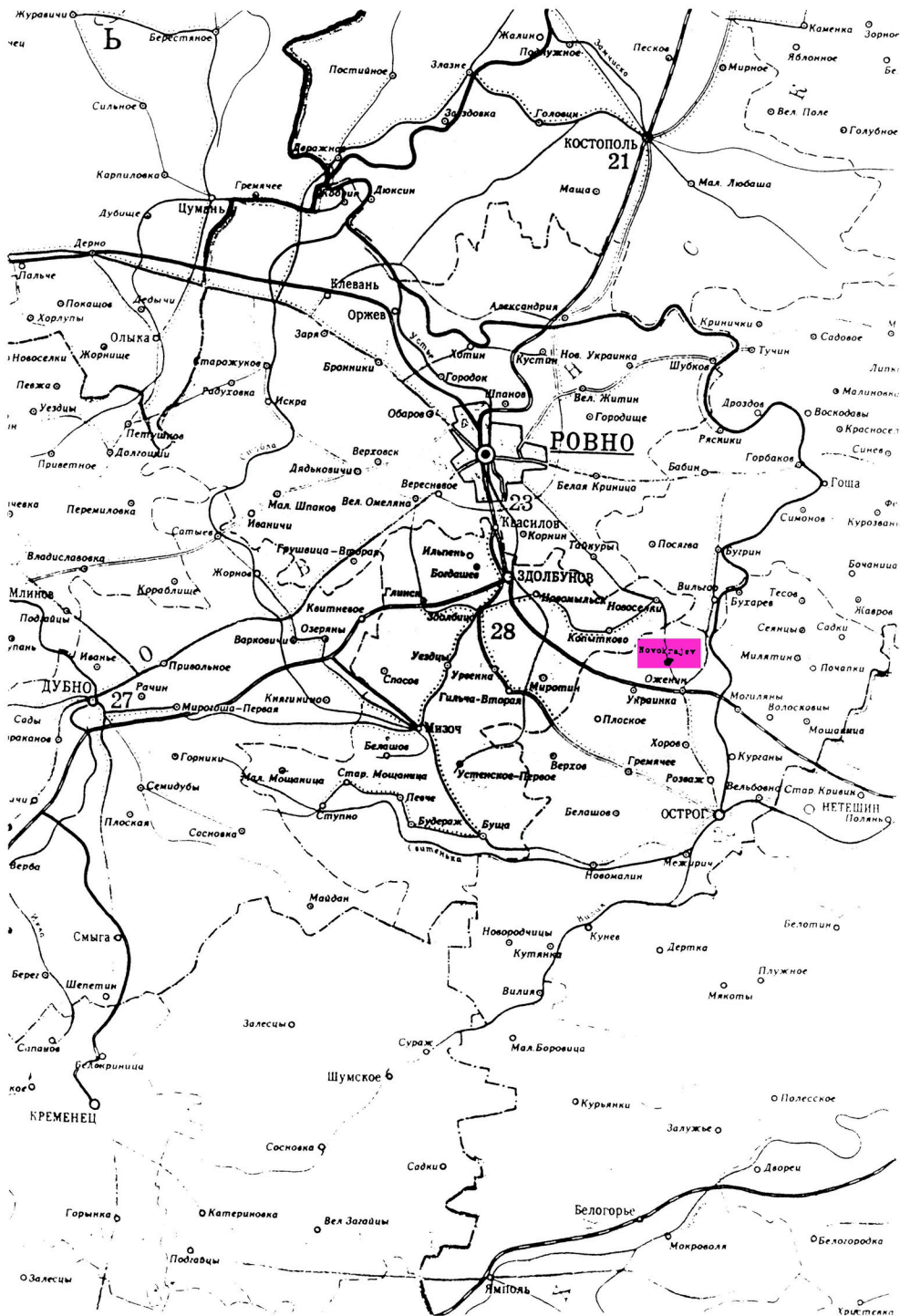
Takřka ke každé usedlosti patřilo kus smíšeného lesa s převahou listnáčů vhodných pro otop. Rostlo zde však i do-

statek ušlechtilého stromoví - tvrdého dřeva a borovic - dřeva vhodného pro stavební účely, dřevařské výrobky, nábytek apod.

Většina středněhlubokých studní poskytovala dostatek kvalitní pitné vody, která byla navíc i velmi chutná. Hustota jednotlivých usedlostí umožňovala zakládat sady při každém hospodářství, okrasné zahrádky, ale i menší polnosti k pěstování krmných plodin a chmelu za humny.

Pohodlné, prostorné dvory většiny hospodářských usedlostí bývaly předurčeny k domácímu chovu drůbeže, výstavbě hospodářských budov a pohodlné manipulaci s hospodářskými stroji.

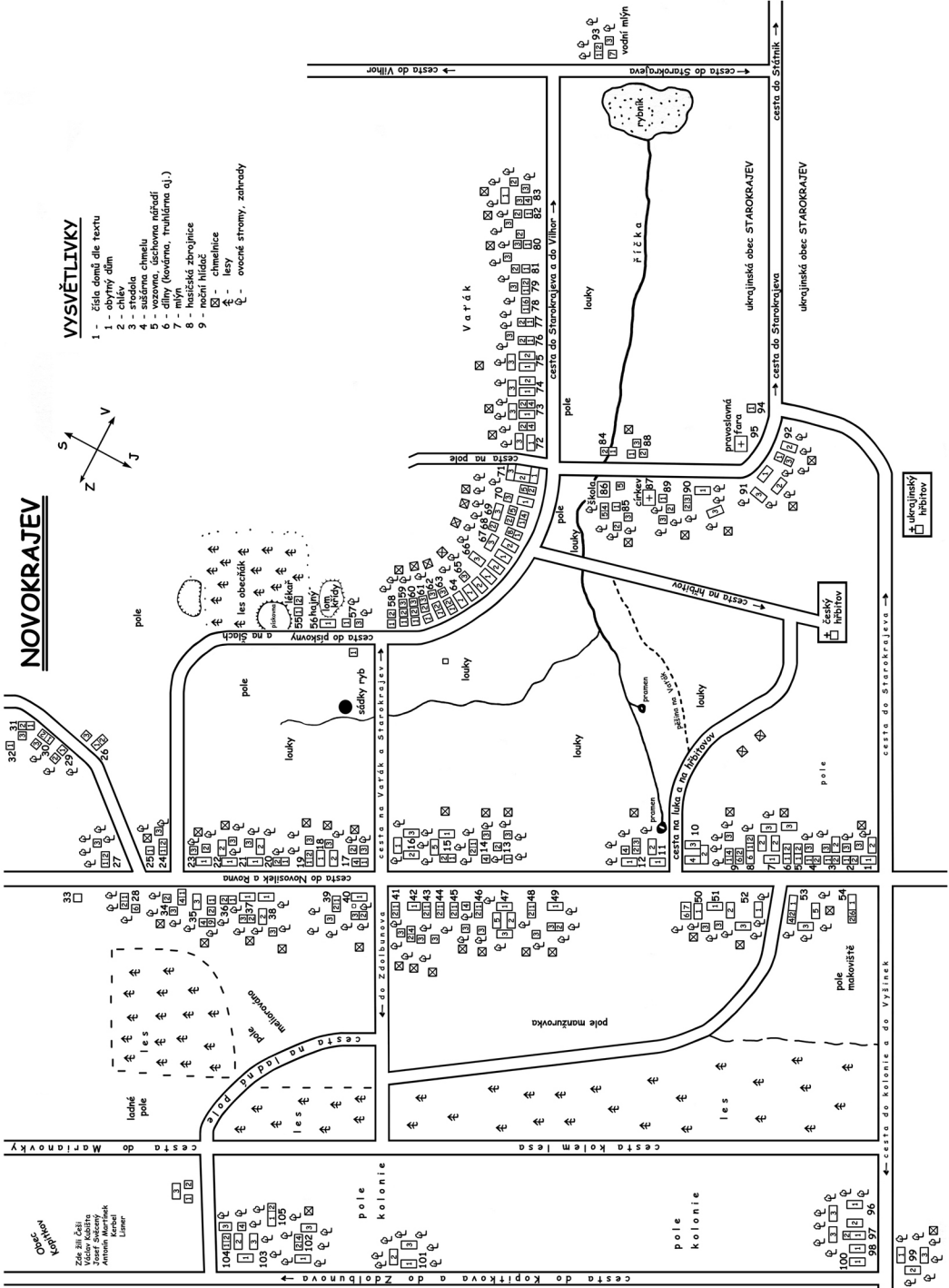
Tak vypadá stručný popis vesnice vybudované Čechy na Volyni v tomto století, kde žili a pracovali dvě generace více než čtyřicet let.

NOVOKRAJEV

WYSVĚTLIVKY

- 1 - čísla domů dle textu
- 2 - obytný dům
- 3 - obilí
- 4 - stádo
- 5 - stádo
- 6 - sušárna chmele
- 7 - vozovna, úschovna nářadí
- 8 - mlýn (kovárna, tuhárna atj.)
- 9 - kasíňská zbrojnice
- 10 - národní hřbitov
- 11 - čiménice
- 12 - lesy
- 13 - ovocné stromy, zahrady

Novokrajev
 Zde žijí Čáci
 Věrný Kubiška
 Zvoník Měšťák
 Konec!
 Lítav

100 99 98 97 96
 100 99 98 97 96

Příloha k plánu vesnice

Jména majitelů jednotlivých usedlostí. Počet rodinných příslušníků neuvádíme. Upozorňujeme, že nejde o čísla popisná, ale jen orientačně skloubená s plánkem obce.

1.	Tengeler Josef	31.	Velek Emil
2.	Kastl Antonín	32.	Velek Václav
3.	Habeš František	33.	Velek Vladimír
4.	Šebek Václav	34.	Kubišta Josef
5.	Šebek Josef	35.	Chomický Alexandr
6.	Zigl Alexandr	36.	Chmelík Jan
7.	Jasanský Jan	37.	Chmelík Jindřich
8.	Jeníček Antonín	38.	Chmelík Alexandr
9.	Jeníček Václav	39.	Vrána Antonín
10.	Honzátko Jan	40.	Vrána Viktor
11.	Vegricht Miroslav	41.	Kocek Vladimír
12.	Zigán Antonín	42.	Kocek Jan
13.	Kocek Václav	43.	Kocek Alexandr
14.	Chmelík Václav	44.	Kočina Antonín
15.	Tesař Štěpán	45.	Schovánek Alexandr
16.	Anděl Karel	46.	Schovánek Václav
17.	Kouřil Vladimír	47.	Chmelík Antonín
18.	Hnízda Antonín	48.	Skoupý Vladimír
19.	Hnízda Václav	49.	Zajíc Vladimír
20.	Hnízda Vladimír	50.	Kazilovský Vladimír /mlýn/
21.	Vrána Jan	51.	Čapský Jan
22.	Danda Antonín	52.	Čapský Josef
23.	Habeš Stanislav	53.	Zajíc Jan
24.	Hordějčuk Řehoř	54.	Vořech Kolja
25.	Hordějčuk Štěpán	55. Nesterovič /lékař/
26.	Hordějčuk Václav	56. Hostička /hajný/
27.	Kovář Vojtěch	57.	Macek Václav
28.	Kovář Fridolín	58.	Ušenko Andrej
29.	Příbyl Josef	59.	Lisner Josef /invalida/
30.	Velek Alexandr	60.	Chomický Antonín

61.	Chomický Vladimír	96.	Kazda Josef
62.	Michálek Emil	97.	Kazda Josef
63.	Michálek Jaroslav	98.	Fila Alexandr
64.	Příbyl František	99.	Kliment Vladimír
65.	Kouřil Slavomír	100.	Vacek Rudolf
66.	Příbyl Václav	101.	Slavík Vladimír
67.	Příbyl Josef	102.	Martínek Alexandr
68.	Janoušek Antonín	103.	Tuček Alexandr
69.	Žáček Emil	104.	Šabata
70.	Kolář Josef	105.	Chmelík Vladimír
71.	Kolář Féďa		
72.	Kouřil František		
73.	Kouřil Václav		
74.	Kachman Antonín		
75.	Chvála Václav		
76.	Michálek Vladimír		
77.	Velek Alexandr		
78.	Vegricht Antonín		
79.	Horna Josef		
80.	Vegricht Vladimír		
81.	Vegricht Féďa		
82.	Vegricht Jaroslav		
83.	Syrovátka Vladimír		
84.	Příbyl Josef		
85.	Syrovátka František		
86.	Škola		
87.	Pravoslavná církev		
88.	Svěcený Antonín		
89.	Syrovátka Slávek		
90.	Kocek Antonín		
91.	Stryja Jindřich		
92.	Stryja Václav		
93.	Tuháček Václav /mlýn/		
94.	Krásnoselský Konstantij		
95.	Pravoslavná fara		

Sběrací listina

na podnět pana Antonína Kocka (starosta obce) a vojína Alexandra Schovánka byla provedena dobrovolně peněžní sbírka na zakoupení tanků "OBEC NOVOKRAJEV a POMSTA MALÍNA" pro čs. vojenskou jednotku v SSSR.

1.	Kočka Antonín	1.200,-	rublů
2.	Schovánek Alexandr	1.000,-	"
3.	Zajíc Vladimír	500,-	
4.	Tengler Josef	250,-	
5.	Kastl Antonín	500,-	
6.	Šebková Anna	800,-	
7.	Šebek Josef	500,-	
8.	Jasanský Jan	1.500,-	
9.	Jeniček Václav	500,-	
10.	Hordějčuk Václav	700,-	
11.	Jeniček Antonín	600,-	
12.	Čapský Josef	700,-	
13.	Čapský Jan	300,-	
14.	Zajíc Jan	500,-	
15.	Nikolajčuk Sergej	500,-	
16.	Oppenheim Eva	300,-	
17.	Hnízda Jan	200,-	
18.	Kocek Václav	200,-	
19.	Chmelík Václav	300,-	
20.	Kocková Antonína	500,-	
21.	Schovánková Eugenie	700,-	
22.	Kouřil Vladimír	1.000,-	
23.	Vegricht Emil	400,-	
24.	Dnada Antonín	200,-	
25.	Habeš Stanislav	400,-	
26.	Kubista Josef	1.000,-	
27.	Tesař Štěpán	1.200,-	
28.	Habeš Franc	200,-	
29.	Hordějčuk Štěpán	100,-	
30.	Zigánová Věra	200,-	
31.	Chmelík Antonín	500,-	
32.	Kocek Alexandr	200,-	
33.	Vrána Víkt	600,-	
34.	Hnízda Václav	800,-	
35.	Chmelík Andrej	200,-	
36.	Hnízda Antonín	700,-	
37.	Kocková Anna	150,-	
38.	Maccek Václav	500,-	
39.	Říha Josef	300,-	
40.	Michálek Jaroslav	500,-	
41.	Ušenko Andrej	20,-	
42.	Janoušek Václav	600,-	
43.	Jeničkova Ludmila	200,-	
44.	Žáček Emil	1.100,-	
45.	Jasanská Helena	200,-	

46.	Kolář Josef	1.000,-	rublů
47.	Kolářová Anna	750,-	"
48.	Kouřil Josef	1.500,-	
49.	Kouřil Václav	1.000,-	
50.	Chvála Václav	300,-	
51.	Příbvl Josef	800,-	
52.	Horn Emil	600,-	
53.	Vegricht Teodor	700,-	
54.	Vegricht Vladimír	300,-	
55.	Vegrichtová Věra	200,-	
56.	Syrovátka Vladimír	1.200,-	
57.	Stryjová Soňa	300,-	
58.	Stryjová Ludmila	500,-	
59.	Příbvl Václav	1.200,-	
60.	Vegricht Alexej	300,-	
61.	Syrovátka Jaroslav	700,-	
62.	Svěcený Vladimír	400,-	
63.	Syrovátka Pavel	1.200,-	
64.	Martínková Libuše	200,-	
65.	Syrovátková Soňa	400,-	
66.	Kouřilová Marie	600,-	
67.	Chomický Antonín	600,-	
68.	Vegricht Jaroslav	1.700,-	
69.	Hnízda Vladimír	200,-	
70.	Syrovátková Marie	200,-	
71.	Kazda Josef	1.500,-	
72.	Kazdová Soňa	1.500,-	
73.	Kliment Vladimír	1.000,-	
74.	Janoušková Ludmila	500,-	
75.	Slavík Vladimír	200,-	
76.	Jasanská Anna	200,-	
77.	Tučková Marie	1.000,-	
78.	Kočinová Marie	150,-	
79.	Veleková Antonie	300,-	
80.	Chomický Vladimír	500,-	
81.	Honzátková Antonína	100,-	
82.	Chmelík Alexandr	500,-	
83.	Vožech Nikolaj	300,-	
84.	Chomická Paulína	500,-	
85.	Zigl Alexandr	400,-	
86.	Kovář Fridolín	500,-	
87.	Vránová Soňa	200,-	
88.	Vegricht Antonín	500,-	
89.	Michálek Emil	300,-	
90.	Lisnerová Naďa	500,-	
91.	Kubištová Anna	500,-	
92.	Svěcený Josef	200,-	
93.	Příbvl Vladimír	100,-	
94.	Vrána Antonín	100,-	
Celkem		51.920,-	rublů
Za prodanou mouku		2.980,-	"
Ú h r n e m		54.900,-	rublů

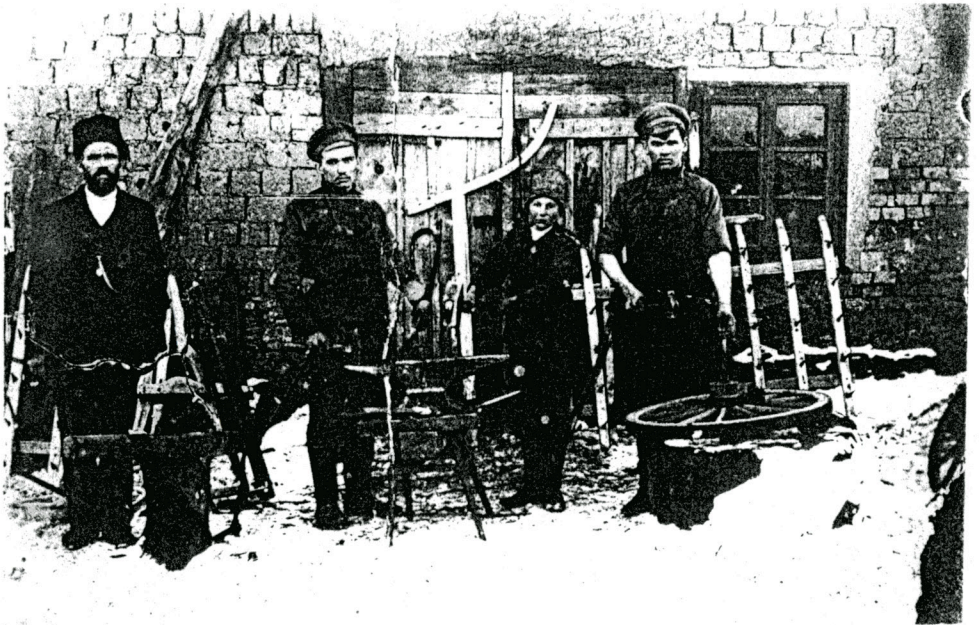
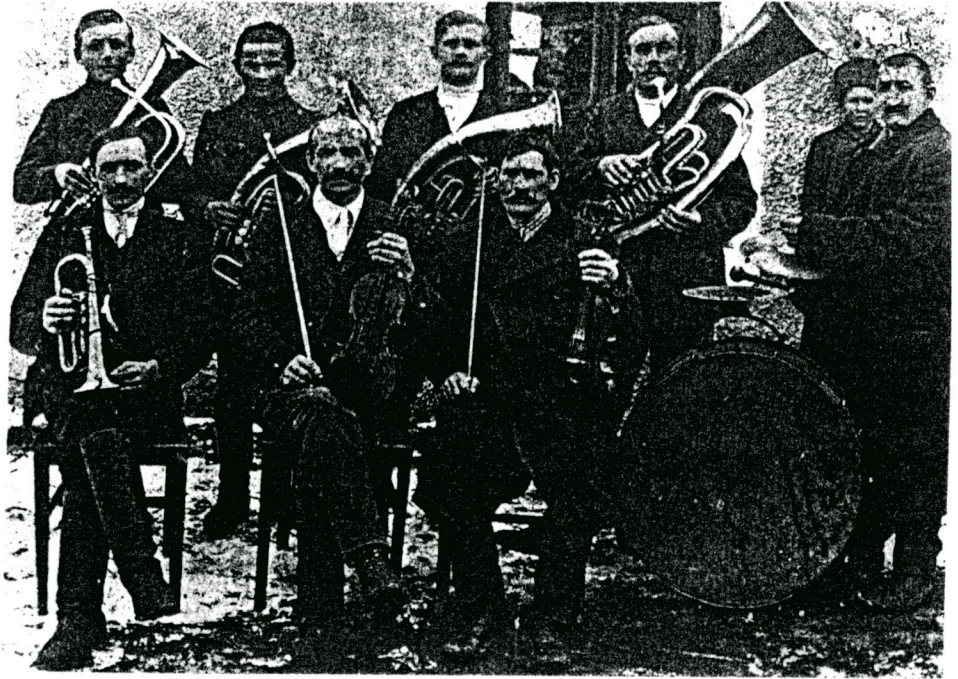
Sbírku provedli: 1. voj. Schovánek Alexandr, 2. sekr. Vegrich Alexandr, 3. Zajíc Vladimír, 4. Tesař Štěpán, 5. Příbyl Václav, 6. Příbyl Josef, 7. voj. Macek Václav.

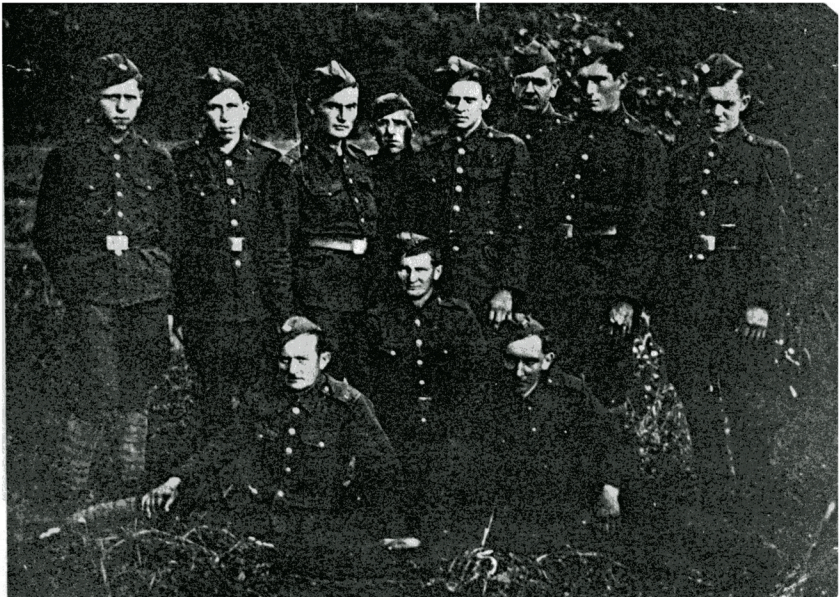
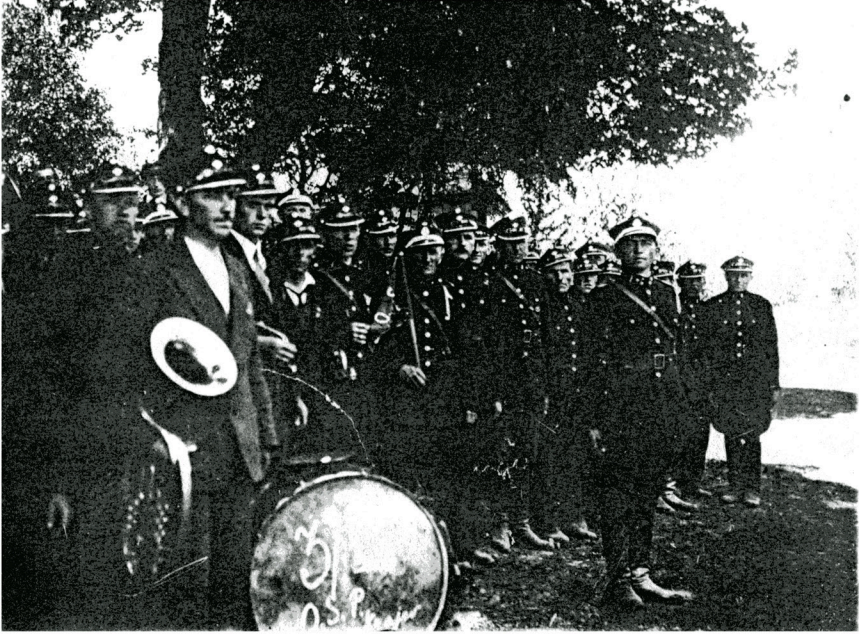
S originálem stvrzuje starosta obce Novokrajev

Antonín K o c e k

Zapisoval: A. Zajíc

Dne: 15.VII.1944

PAULUM
HEDINUM
1838-1863

FRANZ JOH. ANNA
WILHELMINA
ANNE LUDWIG
MARIKA ANTON
FRANZ ANTON
MARIKA ANNA
CAROL ANNA
FRANZ ANNA

FRANZ ANNA
MARIKA ANNA
ANNE LUDWIG
MARIKA ANNA
FRANZ ANTON
MARIKA ANNA
FRANZ ANNA

FRANZ ANNA
MARIKA ANNA
ANNE LUDWIG
MARIKA ANNA
FRANZ ANTON
MARIKA ANNA
FRANZ ANNA

FRANZ ANNA
MARIKA ANNA
ANNE LUDWIG
MARIKA ANNA
FRANZ ANTON
MARIKA ANNA
FRANZ ANNA

Texty ke snímkům:

1. První česká kapela v Novokrajevě. Uprostřed sedící Václav Janoušek, který byl v pořadí druhým kapelníkem tohoto malého, ale významného hudebního tělesa v Novokrajevě a širokém okolí.
2. Pohled na kovárnu Antonína Jeníčka v období před první světovou válkou. Na snímku vlevo Antonín Jeníček, po jeho levici jeho synové Josef, Antonín a Vladimír.
3. Hasičský sbor v Novokrajevě ve třicátých letech.
4. Několik novokrajevských chlapců - příslušníků čsl. vojenské jednotky v SSSR.
5. Pomník občanům Novokrajeva - padlým ve druhé světové válce. Je umístěn na novém hřbitově v Podbořanech.

FOTOESTUDIO
DITAS, S.C. DE RL
DITAS, S.C.
438 91
© 01871 5389

Spaest